

БАНК СОҲАСИДА ҚЎЛЛАНИЛАДИГАН ИННОВАЦИОН ТЕХНОЛОГИЯЛАР

Сидиков Баходир Сохибжонович

Тошкент давлат иқтисодиёт университети

ORCID: 0009-0002-7407-5753

baxodir2025tdiu@mail.ru

Аннотация. Мақолада банк соҳасига инновацион технологияларни жорий этиш йўналишлари атрафлича ўрганилган. Инновацияларни банк соҳасига муваффақиятли жорий этилишига мисоллар, шунингдек, инновацион технологияларни жорий этишнинг афзалликлари ва хавф-хатарлари таҳлили келтирилган, молия-кредит тизимининг ривожланиши иқтисодиётнинг ривожланишига таъсири таҳлил қилинган.

Калит сўзлар: инновациялар, инновацион технологиялар, банк технологиялари, банк тизими, банк соҳаси, риск.

ИННОВАЦИОННЫЕ ТЕХНОЛОГИИ, ИСПОЛЬЗУЕМЫЕ В БАНКОВСКОЙ ДЕЯТЕЛЬНОСТИ

Сидиков Баходир Сохибжонович

Ташкентский государственный экономический университет

Аннотация. В статье подробно исследованы направления внедрения инновационных технологий в банковский сектор. Анализируются примеры успешного внедрения инновационных технологий в банковский сектор, а также анализ преимуществ и рисков внедрения инновационных технологий, влияние развития финансово-кредитной системы на развитие экономики.

Ключевые слова: инновации, инновационные технологии, банковские технологии, банковская система, банковский сектор, риск.

INNOVATIVE TECHNOLOGIES USED IN BANKING

Sidikov Bakhodir Sokhibzhanovich

Tashkent State University of Economics

Abstract. The article examines in detail the directions of implementation of innovative technologies in the banking sector. Examples of successful implementation of innovative technologies in the banking sector are analyzed, as well as an analysis of the advantages and risks of implementation of innovative technologies, the impact of the development of the financial and credit system on the development of the economy.

Keywords: innovation, innovative technologies, banking technologies, banking system, banking sector, risk.

Кириш.

Банк тизими - бу мамлакат иқтисодий тизимига кирадиган, ҳар бири ўзига хос махсус функцияларни бажарадиган, пул операцияларининг ўзига хос рўйхатини амалга оширадиган ягона, яхлит, ўзаро боғланган ва ўзаро таъсир қилувчи кредит ташкилотлари мажмуидир. жамиятнинг банк маҳсулотлари ва хизматларига бўлган эҳтиёжининг бутун ҳажми тўлиқ ва максимал даражада самарали қондирилади. Банк сектори иқтисодий маънода банк тизими тушунчасига ўхшаш формуладир.

Тадқиқотда кўриб чиқиладиган банк сектори бутун иқтисодиёт тармоқларидан бири бўлиб, миллий тўлов тизими иштирокчиларига узлуксиз хизмат кўрсатишни таъминлаш, омонатчилар пул маблағларининг сақланишини таъминлаш ва иқтисодиётнинг энг муҳим тармоғи ҳисобланади. бу маблағларни иқтисодиётга кредитларга айлантириш, яъни маблағларни сақлаш, бошқариш ва инвестиция қилиш каби молиявий операциялар. Россия банкларининг активлари таркибида иқтисодиётнинг реал секторини кредитлаш асосий ўринни эгаллайди.

Банкларнинг кредит маблағлари ҳисобидан мамлакатимизнинг йирик миллий лойиҳалари молиялаштирилмоқда, тадбиркорлик субъектларига, шунингдек, истеъмол талабини қондириш учун фуқароларга кредитлар ажратилмоқда.

Адабиётлар шарҳи.

Ҳозирда технология бир жойда туриб қолмаяпти улар ҳар куни ўзгариб турибти. Шунинг учун замонавий иқтисодий ривожланиш инновациялар нуқтаи назаридан тобора жиддий таъсир кўрсатишни талаб қилади, чунки муайян операцияларнинг ўзига хослиги иқтисодиёт даражасининг ошишига таъсир қилади. Ҳар қандай жараёнлар, ҳатто энг аҳамиятсизлари ҳам давлатлараро тартибга солиш даражасида, шунингдек, халқаро молия тизимида иқтисодий ўзгаришларни рағбатлантиради. Хўжалик юритувчи субъектлар фаолиятининг барча соҳаларига инновацияларнинг жорий этилиши мамлакат иқтисодиётининг юксалишига хизмат қилади ва жаҳон бозорларида рақобатбардошлигини оширади. Сўнгги уч тўрт йил ичида электрон маҳсулотлар ва хизматларни ишлаб чиқишнинг молия бозорларида сезиларли ўсиш кузатилаётганини кўришимиз мумкин бўлмоқда.

Замонавий иқтисодиёт доимий равишда ўзгариб ривожланиб бормоқда, ташкилот ва компаниялар бундай ўзгаришларга ўз вақтида амал қилишлари учун ўз олдларига янги вазифалар қўймоқда, бундай ҳаракатлар уларнинг бозорда ишлашни сифат жиҳатидан янги даражага қўтаришга сабаб бўлмоқда. Сўнгги пайтларда ахборот технологияларининг кескин ривожланиши кўпчилик субъектларнинг фаолият юритиш жараёнларига ижобий таъсир кўрсатмоқда. Бу жараёнлар, айниқса, молиявий компанияларга сезиларли таъсир қилмоқда. Масленников ва бошқалар (2017), Гадиева (2017), Zavolokina ва бошқалар (2016) тадқиқотларида молиявий ташкилотлар фаолият юритадиган бозорда сезиларли ўзгаришларни рағбатлантирадиган тўртта асосий сабаб мавжуд деб таъкидлашади. Бунга улар сўнгги йилларда молия бозорида фаол қўлланилаётган янги молиявий технологияларни киритишади, булар блокчейн, “катта маълумотлар”, “ақлли шартномалар”; он-лайн кредитлаш ва инвестициялар соҳасида янги маҳсулотларнинг пайдо бўлиши, сунъий интеллектнинг роботлаштирилган вариантларининг ишлаб чиқиши; илғор техник ечимлардан фойдаланиш оқибатида тўлов тизимларининг ривожланиши салоҳиятли мижозлар учун янада қулай ва хавфсиз бўлиши; шунингдек виртуал валюталарнинг пайдо бўлиши билан изоҳлашади.

Исаева (2023) ўз тадқиқотларида, иқтисодиётни рақамлаштириш шароитида банк ҳамжамияти ва регулятор олдида биринчи навбатда янги вазифалар – банклар эволюциясини банк иши ва финтех симбиозини ривожлантириш йўлида йўналтириш, бу соҳанинг имкониятларини баҳолашни, шунингдек, янги технологик усулга ўтиш

даврида инновацияларни қабул қилишга тайёрлик даражасига кўра иштирокчиларни танлаб, янги ташкилий шаклларни жорий этишни назарда тутди.

Тадқиқотчи Ибрагимова (2017) ўз тадқиқотларида қўйидагиларни таъкидлайди, жаҳон молия-кредит бозорида рақобатнинг кучайиши ва иқтисодий инқирозлар шароитида банк хизматлари соҳаси ривожланишининг ҳозирги босқичи учта асосий тенденция билан тавсифланади: ҳажм ва хилма-хилликнинг ошиши натижасида инновацион технологиялар ролининг ошиши, чакана банк хизматларини кўрсатишда инновацион технологиялар улушини ошириш ва аҳолининг хизматлари учун янги бозорларни шакллантириш.

Нехай ва бошқалар (2022) бу жараёнларга қўйидагича тариф беришади, яъни банк инновацияси - бу фаолиятни модернизация қилишга қаратилган, кўрсатиладиган хизматлар доирасини кенгайтириш ва максимал фойда олишдан иборат бўлган операцияларни, тақдим этилаётган маҳсулотларни, бизнес жараёнларини, хизматларни такомиллаштиришни таъминлайдиган жараён деб қарайдилар.

Шунингдек тадқиқотчи Абдурахмонов (2019; 2020а; 2020б; 2020с; 2022а; 2022б; 2022с; 2022д; 2023; 2024а; 2024б; 2024с) ўз тадқиқотларида молия соҳасининг турли тармоқларига инновацияларни жорий этиш, улар билан боғлиқ рискларни юза келиши амалиётларини таҳлил қилган.

Тадқиқот методологияси.

Тадқиқот жараёнида монетар-кредит тизими ва банк соҳасига инновацияларни жорий этиш ва қўллаш бўйича хорижий ва маҳаллий олимларнинг ишлари ўрганилди ва таҳлил қилинди. Мақолада назарий мушоҳада, тизимли ёндашув, кузатиш, умумлаштириш, таҳлил, синтез каби усуллар самарали қўлланилди, шунингдек тизимга инновацияларни самарали жорий этиш бўйича таклифлар шакллантирилган.

Таҳлил ва натижалар муҳокамаси.

Информацион ва рақамли технологияларнинг ривожланиши билан банк соҳаси кўплаб мижозлар эҳтиёжларининг ўзгариши ва бозорда рақобатнинг кучайиши билан боғлиқ муаммоларга дуч кела бошлади. Бундай муаммоларни ечишда инновацион технологияларни жорий этилиши банкларнинг рақобатбардошлиги ва самарадорлигини таъминловчи асосий омилга айланиб борди. Банк соҳасидаги инновациялар банк фаолиятининг турли жиҳатлари билан боғлиқ бўлиши мумкин, масалан, хизматлар кўрсатиш, мижозлар билан ўзаро муносабатлар, рискларни бошқариш, ички бизнес жараёнларни такомиллаштириш ва бошқалар.

Банк соҳасидаги инновацион технологияларга мисол қилиб қўйидагиларни келтириш мумкин, масалан, мижозларга хизмат кўрсатишнинг рақамли каналларининг жорий этилиши, онлайн-банкнинг, сунъий интеллект ва машинали ўрганишдан фойдаланиш, блокчейн технологияларини жорий этиш ва бошқаларда намоён бўлади.

Банкларда инновацион технологияларни жорий этиш катта ресурслар ва малака талаб қиладиган мураккаб ва узоқ муддатли жараёндир. Бироқ, тўғри жорий этилган инновациялар банк самарадорлигини сезиларли даражада ошириши, мижозлар билан ўзаро муносабатларини яхшилаши, операцион рискларни камайтириши ва фойдани оширишга хизмат қилади.

Банк соҳасидаги инновацион технологиялар булар банк фаолиятида қўлланиладиган ва мижозларга хизмат кўрсатиш самарадорлиги ҳамда сифатини ошириш, операцион рисклар ва харажатларни камайтириш, молиявий натижаларни яхшилаш имконини берадиган тубдан янги ёки мавжуд технологияларининг такомиллаштирилган вариантыдир.

Банкларда қўлланиладиган асосий технологияларга қўйидагиларни келтириб ўтишимиз мумкин:

1. Мижозларга мобил қурилмалар ва интернет орқали банк хизматларидан фойдаланиш имконини берувчи мобил иловалар ва онлайн банкинг хизматлари.

2. Жараёнларни автоматлаштириш, маълумотларни таҳлил қилиш ва қарорлар қабул қилиш учун ишлатиладиган сунъий интеллект технологияси.

3. Махфий маълумотларнинг хавфсизлиги ва ҳимоясини таъминлайдиган, шунингдек, транзакцияларни қайта ишлаш жараёнларини тезлаштирадиган блокчейн технологиялари.

4. Банкларга ўз тизимларининг мослашувчанлиги ва кенгайтирилишини ошириш имконини берадиган булутли технологиялар.

5. Мижозлар ва уларнинг хатти-ҳаракатлари ҳақидаги маълумотларни тўплаш ва таҳлил қилиш учун ишлатилиши мумкин бўлган технологиялар.

Банк соҳасидаги инновацион технологиялар қаторига сунъий интеллект, блокчейн технологиялари ва нарсалар интернетни киритиш мумкин бўлади. Ушбу технологиялар банкларга бизнес фаолият жараёнларини автоматлаштириш, қарорлар қабул қилиш самарадорлиги ва аниқлигини ошириш, махфий ахборот хавфсизлиги ва ҳимоясини яхшилаш имконини беради.

Банк соҳасига инновацион технологияларни муваффақиятли жорий этишга мисолларига қўйидаги хорижий тажрибаларни келтириб ўтишимиз мумкин, масалан:

JPMorgan Chase – ҳужжатларни автоматик равишда таҳлил қилиш ва таснифлаш учун сунъий интеллектдан фойдаланишган. Бу банкка ҳужжатларни қайта ишлаш харажатларини йилига 360 минг соатга камайтириш имконини берди.

DBS Банк – транзакция жараёнларини тезлаштириш ва маълумотлар хавфсизлигини яхшилаш учун блокчейн технологияларидан фойдаланишган. Бунинг ёрдамида банк транзакцияларни қайта ишлаш вақтини бир неча кундан бир неча соатгача қисқартиришга муваффақ бўлган.

Capital One – молиявий маҳсулотлар ва хизматлар учун таклифларни шахсийлаштириш учун сунъий интеллектдан фойдаланади. Бу банкка мижозлар сонини кўпайтириш ва кредит беришни рад этиш статистикасини самарали камайтириш имконини яратиш берди.

Bank of America – транзакцияларга авторизация қилиш учун овозни таниш хусусиятига эга мобил иловадан фойдаланган. Бу авторизация жараёнини мижозлар учун қулайроқ ва хавфсизроқ қилган.

HSBC – кредит аризаларини роботлаштирилган қайта ишлашдан фойдаланилган. Бу банкка аризаларни кўриб чиқиш вақтини 75 фоизга қисқартириш ва қарор қабул қилишнинг аниқлигини оширишга ёрдам берган.

Бу мисоллар шуни кўрсатадики, инновацион технологияларни жорий этиш банкларга харажатларни камайтириш, самарадорликни ошириш ва мижозларга хизмат кўрсатишни яхшилашга катта фойда келтириши мумкиндир.

Шунингдек, инновацион технологияларни жорий этишда банклар бир қанча имтиёзларга эга бўлишлари мумкин, жумладан:

– Самарадорликни ошириш. Инновацион технологиялар банкларга жараёнларни автоматлаштириш ва маълумотларни қайта ишлашни тезлаштиришга ёрдам беради, бу эса самарадорликни сезиларли даражада ошириш ва транзакция харажатларини камайтириш имконини беради.

– Мижозларга хизмат кўрсатиш сифатини ошириш. Инновациялар банкларга мижозларга янада қулай ва мослаштирилган хизматларни тақдим этиш ва хизмат кўрсатиш сифатини ошириш имконини беради.

– Мижозлар базасини кенгайтириш. Инновациялар банкларга қулайроқ ва фойдали хизматларни таклиф қилиш орқали янги мижозларни жалб қилишга ёрдам беради.

– Операцион рискларни камайтириш. Инновацион технологиялар банкларга хатоларни камайтириш ва транзакция хавфсизлигини яхшилашга ёрдам беради.

Инновацияларни амалга ошириш муайян рискларни ҳам ўз ичига олади, буларга қуйидагиларни келтириб ўтишимиз мумкин:

1. Техник муаммолар. Инновацион технологиялар банк фаолиятига таъсир кўрсатиши мумкин бўлган техник муаммоларга дуч келиши мумкин.

2. Хавфсизлик rischi. Янги технологияларни жорий этиш хавфсизлик ва мижозлар маълумотларини ҳимоя қилиши рискинни ошириши мумкин.

3. Қонунчилик ҳужжатларинидаги тусиқлар. Банклар шахсий маълумотларни ҳимоя қилиш бўйича қонунчилик ва бошқа меъёрий ҳужжатлар талабларини бузишлари мумкин, бу эса жарималар ва банк обрўсига путур этказиши мумкин.

4. Инвестицион риск. Инновацияларни жорий қилиш банкдан катта сармояларни талаб қилиши, булар ҳар доим ҳам ўз самарасини бермаслиги мумкин.

5. Мижозларнинг салбий муносабатлари. Баъзи мижозлар янги технологиялардан фойдаланишни истамаслиги мумкин, бу эса банкка нисбатан салбий муносабатда бўлишига олиб келиши мумкин.

Банк соҳасида рискларни минималлаштириш ва инновацияларнинг афзалликларларини максимал даражада ошириш учун бир нечта стратегиялардан фойдаланиш мумкин:

–Мижозларнинг эҳтиёжларини баҳолаш. Инновациялар мижозларга фойдали бўлишини таъминлаш учун уларнинг эҳтиёжлари ва истакларини аниқлаш учун тадқиқотлар ва сўровлар ўтказиш.

–Технологияларни эҳтиёткорлик билан танлаш. Банклар ўзларининг эҳтиёжларига энг мос келадиган ва энг катта даромад келтира оладиган технологияни эҳтиёткорлик билан танлашлари керак.

–Босқичма-босқич амалга ошириш. Банклар техник ва бошқа муаммоларни олдини олиш учун инновацияларни босқичма-босқич жорий этишдан бошлашлари керак.

–Ходимларни тайёрлаш. Банклар ўз ходимларини янги технологиялардан фойдаланишлари ва ишдаги ўзгаришларга тайёр бўлишлари учун доимий равишда малакасини ошириб боришлари керак бўлади.

–Синов. Банклар потенциал муаммоларни аниқлаш ва уларнинг самарадорлигини таъминлаш учун чекланган аудиторияда янги технологияларни синаб кўришлари керак.

–Инновацион компаниялар билан ҳамкорлик қилиш. Банклар инновацион компаниялар ва стартаплар билан ҳамкорлик қилиб, янги технологиялар ва уларни амалга ошириш тажрибасига эга бўлишлари мумкин.

–Мунтазам янгиланишлар. Банклар ўз технологияларини мунтазам равишда янгилаб туришлари ва ўзгарувчан мижозлар ва бозор эҳтиёжларига мослашишлари керак.

–Рискларни бошқариш. Банклар янги технологияларни жорий этиш билан боғлиқ рискларни, шу жумладан мижозлар маълумотларининг хавфсизлиги ва ҳимоясини бошқариши керак.

–Экотизимнинг кенгайиши. Банклар янги технологиялардан фойдаланиш ва бизнесни ривожлантириш учун бошқа банклар, стартаплар, инновацион компаниялар ва тартибга солувчилар билан ҳамкорлик қилиб, ўз экотизимини кенгайтиришлари мумкин.

Рискларни минималлаштириш ва инновациялардан максимал даражада фойдаланиш банклардан эҳтиёткорлик билан режалаштириш, рискларни баҳолаш ва ўзгаришларни малакали бошқаришни талаб қилиб қуяди.

Банк соҳасига инновацион технологияларни жорий этиш ўзига хос хусусиятларга эга, уларни албатта ҳисобга олиш керак бўлади. Асосий хусусиятлардан бири тартибга

солувчи муҳитдир. Банклар хавфсизлик, маълумотларни ҳимоя қилиш ва бошқа жиҳатлар билан боғлиқ тартибга солувчи талаблар ва нормаларга риоя қилишлари керак. Хавфсизликнинг юқори талаблари ҳам банк соҳасига янги технологияларни жорий этишнинг муҳим жиҳати ҳисобланади. Банк тизимлари жуда мураккаб ва яхлит бўлиши мумкин, бу эса янги технологияларни жорий этишни қийинлаштиришига олиб келиши ҳам мумкиндир. Банк соҳасининг консерватизми ва мижозларнинг хилма-хиллиги ҳам янги технологияларни жорий этишда эътиборга олиниши керак бўлган омиллардир. Банклар ўртасидаги рақобатнинг юқорилиги уларнинг рақобатбардош устунликларини сақлаб қолиш мақсадида инновацион технологиялар ва хизматлар доимий равишда такомиллаштириб борилиши керак бўлади.

Банк соҳасида инновацияларни муваффақиятли амалга ошириш учун янги технологияларни жорий этиш тажрибасига эга бўлган мутахассислар жамоаси, молиявий ва техник ресурслар, меҳнат ресурслари ва кўникмалар талаб этилади. Шунингдек, банклар инновацион компаниялар ва стартаплар билан ҳамкорлик қилиб, янги технологияларга эга бўлишлари ва ўз бизнесларини ривожлантиришлари мумкин бўлади. Мижозларнинг эҳтиёжларини тушуниш ва хавфсизлик соҳасидаги тажриба ҳам банк соҳасида муваффақиятли инновациялар учун калит ҳисобланади. Норматив экспертиза, техник тушуниш ва ўзгартиришларга тайёргарлик ҳам банк соҳасида янги технологияларни жорий этишнинг муҳим таркибий қисмларидан бири ҳисобланади.

Бозор тадқиқотларидан шуни кўришимиз мумкинки, бугунги кунда банклар ўз бизнес жараёнлари самарадорлигини ошириш, мижозлар билан ўзаро муносабатларни яхшилаш ҳамда операцион рискларни камайтириш мақсадида турли инновацион технологияларни фаол жорий этиб келмоқдалар. Ҳозирги кунда соҳага киритилган ва ўз самарадорлигини намоён этган инновациялар қуйидагилардан иборатдир:

–Онлайн банкинг учун мобил иловалардан фойдаланиш. Бу мижозларга реал вақт режимида ўз маблағларини бошқариш ва мобил қурилмаларда банк операциялари ҳақида маълумот олиш имконини беради.

–Мижозни аутентификация қилиш учун юзни аниқлаш ва ҳужжатларни сканерлаш технологиясидан фойдаланиш. Бу банк операциялари хавфсизлигини яхшилади ва мижозларни аутентификация қилиш жараёнини соддалаштиради.

–Мижозларга хизмат кўрсатиш учун чат-ботлардан фойдаланиш. Бу банкларга мижозлар сўровларига тез жавоб бериш ва хизмат кўрсатиш харажатларини камайтириш имконини беради.

–Маълумотларни сақлаш ва қайта ишлаш учун булутли технологияларни жорий этилиши. Бу банкларга инфратузилма харажатларини камайтириш ва маълумотлар ҳимоясини яхшилаш имконини беради.

Хулоса ва таклифлар.

Хулоса сифатида шуни айтиш мумкинки, банк соҳасига инновацион технологияларни жорий этиш бизнес жараёнларининг рақобатбардошлиги ва самарадорлигини оширишнинг зарур шартидир. Бироқ, инновацияларни муваффақиятли амалга ошириш учун банк соҳасининг юқори хавфсизлик талаблари, тартибга солувчи қонунчилик ва бизнес жараёнларининг мураккаблиги каби ўзига хос хусусиятларини ҳисобга олиш керак бўлади.

Банкларда инновацияларни муваффақиятли жорий этиш мисоллари шуни кўрсатадики, рақамли технологиялардан фойдаланиш мижозлар эҳтиёжини қондириш даражасини сезиларли даражада ошириш, хизматлар сифатини яхшилаш ҳамда харажатларни оптималлаштириш имконини беради. Муваффақиятнинг муҳим омили бу инновацияларни тўғри танлаш ва улардан самарали фойдаланишдир.

Шундай қилиб, банк тизимида инновациялар ва инновацион технологияларнинг жорий этилиши банкларга бизнес жараёнлари самарадорлигини ошириш, хизматлар

сифатини яхшилаш ва бозорда рақобатбардошликни таъминлаш имконини беради. Бироқ, инновацияларни муваффақиятли амалга ошириш учун банк тизимининг хусусиятларини ҳисобга олиш ва банклар фаолиятининг ўзига хос хусусиятларига қараб, инновацияларни танлаш керак бўлади.

Адабиётлар / Литература / References:

Abdurakhmonov, I. (2020a) "Regulation of the insurance market and implementation of effective mechanisms of prudential control," *International Finance and Accounting: Vol. 2020: Iss. 2, Article 10*. Available at: <https://uzjournals.edu.uz/interfinance/vol2020/iss2/10>

Abdurakhmonov, I. (2020b). *Methods and approaches to evaluating the insurance industry efficiency. International Finance and Accounting, 2020(3), 7.*

Abduraxmonov, I. (2022a). *Sug'urta sohalarining shakllanish tendensiyalari. MOLIYA VA BANK ISHI, 8(3), 60-67.*

Zavolokina L., Dolata M., Schwabe G. (2016) *The FinTech Phenomenon: Antecedents of Financial Innovation Perceived by the Popular Press. Financial Innovation, 2016, December, pp. 2–16.* URL: <https://link.springer.com/article/10.1186/s40854-016-0036-7>.

Абдурахмонов И.Х. (2020с) Суғурта соҳасида маркетингнинг янги технологияларини қўллаш истиқболлари. "Халқаро молия ва ҳисоб" илмий журнали. №4, 1-10 б.

Абдурахмонов И.Х. (2022b) Суғурта соҳасида рақамли технологияларни қўллаш истиқболлари. "Moliya va bank ishi" илмий журнал. №1, 95-99 б.

Абдурахмонов И.Х. (2022с) Суғурта соҳасида янги рақобат кўринишлари: назарий асос ва иқтисодий таҳлил. "Moliya va bank ishi" илмий журнал. №2, 145-150 б.

Абдурахмонов, И. (2022d). Суғурта соҳасида рақамли технологияларни қўллаш истиқболлари. *MOLIYA VA BANK ISHI, 8(1), 95–99.* Retrieved from <https://journal.bfa.uz/index.php/bfaj/article/view/82>.

Абдурахмонов, И. (2024a). РАҚАМЛИ ИҚТИСОДИЁТНИНГ БИЗ БИЛМАГАН РИСКЛАРИ. *Iqtisodiy Taraqqiyot Va Tahlil, 2(7), 230–239.* <https://doi.org/10.60078/2992-877X-2024-vol2-iss7-pp230-239>.

Абдурахмонов, И. (2024b). Суғурта соҳасини ривожлантириш истиқболлари. *Nashrlar, 2(D), 12–15.* <https://doi.org/10.60078/2024-vol2-issD-pp12-15>.

Абдурахмонов, И. Х. (2019). *Теория и практика страхования. Учебник/–Т.:«Иқтисод молия, 353-354.*

Абдурахмонов, И. Х. (2023). *Ўзбекистон Республикасида суғурта тармоқларини ривожлантиришнинг концептуал асослари. Автореферат дисс... и. ф. д, 78.*

Абдурахмонов, И.Х. (2024с). Суғурта соҳасининг самарадорлигини баҳолаш. *TADQIQOTLAR. UZ, 37(6), 161-167.*

Гадиева Т.Х.-М. (2017) *Проблемы и перспективы применения финансовых технологий в Российской Федерации // Инновационное развитие экономики. 2017. № 3. С. 98-104.*

Ибрагимова О.М. (2017) *Инновационная деятельность в банковской сфере. Проблемы экономики и юридической практики №6, 60-61 стр.*

Исаева Е.А. (2023) *Банковское кредитование: тренды и новые технологии. ФИНАНСЫ, ДЕНЕЖНОЕ ОБРАЩЕНИЕ И КРЕДИТ. № 4 (259), стр 23-32.*

Масленников В.В., Федотова М.А., Сорокин А.Н. (2017) *Новые финансовые технологии меняют наш мир // Вестник Финансового университета. 2017. Т. 21. № 2. С. 6-11.*

Нехай Б.А., Аджиев Д.О., Дикарева И.А. (2022) *Инновации в банковском секторе. Economy and Business: Theory and Practice, vol. 9 (91), 172-175 стр.*